

Nr 131.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1941 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet.

(3:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *B. von Friesen* väckt motion, nr 14, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

1:o begära sådan ändring i civila avlöningsreglementet, att föreskriften om fria läkemedel och fysikalisk behandling begränsas till att endast omfatta de fall, då befattningshavaren ådragit sig sjukdom eller olycksfall genom arbetet,

2:o begära skyndsamt utredning om icke rätten till läkarvård för i samma reglemente avsedd befattningshavare kunde utsträckas till ett fritt läkarval av den omfattning som gäller för de erkända sjukhusteamens medlemmar, varjämte s. k. verksläkare endast skulle anställas i rådgivande och kontrollerande syfte.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa yrkanden, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning *medicinalstyrelsen* den 12 mars 1941 avgivit utlåtande och därvid överlämnat yttranden från *centralstyrelsen för Sveriges läkarförbund*, *styrelsen för kommunikationsverkens läkares förening* samt *styrelsen för svenska sjukhusteamförbundet*.

Medicinalstyrelsens utlåtande och förenämnda yttranden fogas såsom bilaga härvid (*Bilaga*).

Vad först angår den ifrågasatta begränsningen av rätten till fria läkemedel och fri fysikalisk behandling vill utskottet erinra om att *medicinalstyrelsen* redan i sitt utlåtande över 1936 års lönekommittés förslag till civilt avlöningsreglemente gav uttryck åt betänkligheter mot att kostnaderna för läkemedel åt dithörande befattningshavare skulle bestridas av statsmedel. Styrelsen framhöll, att rätten till fria läkemedel erfarenhetsmässigt lätt föranledde ett överdrivet bruk av vissa dylika medel och att denna rätt därför i många fall medförde direkt hälsoskadliga verkningar. Med anledning av vad styrelsen sålunda anförde erinrade föredragande departementschefen vid ärendets framläggande för riksdagen (propositionen nr 263/1938, sid. 137), att personalen vid de affärsdrivande verken då åtnjöte förmånen av fria

Utskottet.

läkemedel på statens bekostnad, och tillstyrkte med hänsyn härtill, att samtliga de tjänstemän, som avsågos i reglementsförslaget, skulle erhålla samma förmån. Departementschefen förutsatte därvid, att vederbörande verksläkare genom instruktionsbestämmelser lämnades erforderliga anvisningar i fråga om tilldelning av läkemedel, så att de av medicinalstyrelsen anmärkta olägenheterna förebyggdes. Departementschefens uttalande härutinnan föranledde ingen erinran från riksdagens sida.

I de över nu förevarande motion avgivna yttrandena har förslaget, att rätten till fria läkemedel och fri fysikalisk behandling borde begränsas till de fall, då befattningshavaren ådragit sig sjukdom eller olycksfall genom tjänsten, i allt väsentligt tillstyrkts. Även utskottet finner de synpunkter, som framkommit i motionen och nämnda yttranden beaktansvärda. Särskilt vill utskottet understryka, att förmånen av fria läkemedel för statens tjänstemän numera i högre grad än vid införandet av denna förmån torde förtjäna att bedömas ur allmänna besparingssynpunkter. Enligt utskottets mening kan det emellertid ifrågasättas, huruvida under den korta tid, som det civila avlöningsreglementet varit i tillämpning, erfarenhet om missbruk på förevarande område vunnits i sådan omfattning, att det kan anses fullt motiverat att nu vidtaga en ändring i motionens syfte. I vart fall synes utskottet den i ärendet förebragta utredningen i detta hänseende icke tillfyllestgörande. Vid sådant förhållande är utskottet icke berett att förorda bifall till motionen i vad angår det under punkten 1:o framförda yrkandet.

Principen om fritt läkarval för statens befattningshavare har vid remissbehandlingen vunnit anslutning från de hörda sammanslutningarnas sida. Däremot har medicinalstyrelsen icke ansett sig kunna på basen av föreliggande erfarenhet fatta bestämd ståndpunkt till denna fråga. Utskottet vill för egen del icke bestrida, att vägande principiella skäl kunna anföras till stöd för en anordning med fritt läkarval i likhet med vad för närvarande gäller för sjukhussammanslutningarnas medlemmar. Å andra sidan anser sig utskottet böra betona de svårigheter ur kontrollsynpunkt, som i praktiken möta vid en tillämpning av fritt läkarval för statens befattningshavare och vilka äro av den art, att de föranlett motionären att såsom en kompletterande åtgärd ifrågasätta anställande av verksläkare med allenast rådgivande och kontrollerande uppgift. Det synes utskottet jämväl böra framhållas, att kommunikationsverkens läkares förening uttalat betänkligheter mot att en hävdvunnen och i stort sett ändamålsenlig befunden form av läkarvård för vissa statliga befattningshavare alltför brådstörtat övergives till förmån för en ny oprövd anordning. Med hänsyn härtill och i betraktande av den korta tid, som förflutit från det nya civila avlöningsreglementets ikraftträdande, finner utskottet det vara tveksamt, huruvida rätta tidpunkten nu är inne för att påkalla förnyad utredning i ämnet. Då det vidare torde kunna förutsättas, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på här berörda spörsmål, har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka bifall till det i motionen under punkt 2:o framställda utredningsyrkandet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att motionen II: 14 icke må till någon riksdagens åtgärd
föranleda.

Stockholm den 23 maj 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Asplund, Pauli, Bergman, Torsten Ström, Lindström, Heiding, Andréén, Björkman, Gustaf Ivar Anderson* och friherre *De Geer*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Danielsson, Persson* i Falla, *Lindberg* i Umeå, *Isacsson, Strindlund, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Staxäng* och *Olsson* i Kullenbergstorp.

Bilaga.

Till Riksdagens Statsutskott.

Genom remiss den 14 februari 1941 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att, sedan Sveriges läkarförbund och Svenska sjukkasseförbundet beretts tillfälle att yttra sig, avgiva och senast den 14 mars 1941 till riksdagens statsutskott överlämna yttrande över en inom andra kammaren av herr *B. von Friesen* väckt motion (II: 14) om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet.

I anledning härav får medicinalstyrelsen, med överlämnande i avskrift av yttranden från de nämnda förbunden, anföra följande.

Med hänvisning till bifogade transumt¹ av styrelsens underdåniga skrivelse den 18 februari 1938 angående förslag till civilt löne-reglemente får styrelsen tillstyrka bifall till motionens förslag om ändring av 37 och 38 §§ i gällande avlöningsreglemente.

Som framgår av styrelsens bifogade underdåniga yttrande den 15 december 1938 till frågan om verksläkarinstitutionens organisation ansåg sig styrelsen då icke kunna taga definitiv ställning till frågan om det så kallade fria läkarvalet för statens tjänstemän. Styrelsen anser sig ej heller nu kunna på basen av föreliggande erfarenhet fatta bestämd ståndpunkt i den mycket komplicerade frågan. Förslaget om en utredning i ärendet finner sig styrelsen därför böra tillstyrka.

Stockholm den 12 mars 1941.

J. Axel Höjer.

John Byttner.

/ C. B. v. Mentzer.

Till Kungl. Medicinalstyrelsen.

Sedan Kungl. styrelsen med skrivelse den 18 februari 1941 anmodat Sveriges Läkarförbund att till Kungl. styrelsen inkomma med yttrande i ärendet angående en inom riksdagens andra kammare av herr *B. von Friesen* väckt motion om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet, får förbundets centralstyrelse härmed anföra följande.

Beträffande frågan om rätten till fria läkemedel vill centralstyrelsen till en början hänvisa till den ståndpunkt härutinnan centralstyrelsen tidigare givit till känna. I yttrande över Kungl. styrelsens underdåniga skrivelse den 15 december 1938 med förslag till organisation av verksläkarinstitutionen har centralstyrelsen uttalat, att en anordning med fria läkemedel såsom löneförmån över huvud taget icke är lämplig och att, där den likväl skall ifrågakomma, det synes vara av vikt, att befattningshavaren själv dock bidrager med viss del av kostnaderna härför.

Herr *von Friesen* föreslår nu, att rätten till fria läkemedel och fri fysikalisk behandling skall begränsas till olycksfall eller sjukdom i arbete. Med

¹ Ej tryckt.

uttrycket sjukdom i arbete avser herr von Friesen uppenbarligen icke yrkes-sjukdom eller sådan i lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkes-sjukdomar angiven annan sjukdom, som enligt stadgandet i 1 § i samma lag skall anses såsom yrkessjukdom. Uttrycket i fråga användes i stället såsom beteckning för annan sjukdom, som uteslutande eller till övervägande del förorsakats av befattningshavarens arbete.

Det synes centralstyrelsen, med utgångspunkt från ovan angivna principiella ståndpunkt, att intet kan erinras mot förslaget, att vid olycksfall fria läkemedel och fri fysikalisk behandling skall utgå endast där olycksfall i arbete föreligger. Rent principiellt sett synes det också vara berättigat att vid sjukdom föreskriva, att de ifrågavarande förmånerna skola utgå endast i sådana fall, där sjukdomen är att anse såsom förorsakad av befattningshavarens arbete. I praktiken torde det emellertid stöta på stora svårigheter att bedöma, när en sjukdom skall anses vara förorsakad av arbete eller icke. Centralstyrelsen vill som exempel nämna förkylningssjukdomar, asthenier och neuroser, där det ofta torde vara omöjligt att skilja mellan de i och för sig ganska sällsynta fall, där ett orsakssammanhang mellan arbetet och sjukdomen föreligger, och de fall, där ett sådant orsakssammanhang icke förefinnes. Än omöjligare torde det bliva att övertyga den sjuke om att hans sjukdom icke berättigar till fri vård, samtidigt som arbetskamratens sjukdom av enligt hans bedömande jämförlig art ger fri sådan. I varje fall kan befaras, att genom olikartad behandling av skenbart likartade fall missnöje hos de anställda blir en följd. Under sådana förhållanden synes det centralstyrelsen vara riktigtast att föreskriva, att sjukdom över huvud taget icke skall berättiga till fria läkemedel och fri fysikalisk behandling i andra fall än dem, som enligt gällande lag äro att anse som yrkessjukdomar.

Herr von Friesen föreslår vidare, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära utredning om icke rätten till läkarvård för statens befattningshavare kunde utsträckas till att innefatta ett fritt läkarval av den omfattning, som gäller för de erkända sjukkassornas medlemmar. Centralstyrelsen, som vid skilda tillfällen och bland andra i skrivelse till Kungl. styrelsen den 5 september 1938 hävdad sin åsikt om principen fritt läkarval, vill uttala sin fulla anslutning till här ifrågavarande förslag. I detta sammanhang vill centralstyrelsen framkasta tanken på att statsverket försäkrade sina befattningshavare i de statsunderstödda sjukkassorna och därvid måhända jämväl även för den tredjedel av läkarvårdskostnaden enligt sjuk-kassetaxan, som medlemmar av erkänd sjukkassa eljest hava att själva er-lägga.

Herr von Friesen föreslår till sist, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära utredning, om icke de s. k. verksläkarna borde anställas endast i rådgivande och kontrollerande syfte. Centralstyrelsen har i ovan-nämnda skrivelse den 5 september 1938 uttalat, huru enligt dess mening verksläkarorganisationen rätteligen borde vara ordnad, och vidhåller allt-jämt sin där uttalade uppfattning. Verksläkaren bör vara allenast förtro-ende-läkare med allmänt hälsovårdande uppgifter. Verksläkaren bör sålunda vara medicinsk rådgivare åt verksledningen, övervaka att nödiga hygieniska skyddsåtgärder vidtagas, verkställa återkommande friskundersökningar av den anställda personalen, verkställa undersökningar för första anställning och rörande lämplighet för fortsatt anställning samt utöva granskning av och taga ställning till intyg för tjänstledighet på grund av sjukdom eller för svag hälsas vårdande. Men verksläkaren bör däremot icke i denna sin egenskap utöva ren sjukvård för de verksanställda. I enlighet med denna sin principiella uppfattning vill centralstyrelsen uttala sin anslutning till förslaget om en utredning rörande verksläkarnas ställning.

Centralstyrelsen bifogar ett från kommunikationsverkens läkares förening inhämtat yttrande.

Stockholm den 7 mars 1941.

För Centralstyrelsen för Sveriges Läkarförbund.

Curt Gyllenswärd.

/J. P. Edvardson.

Styrelsen för kommunikationsverkens läkares förenings yttrande över herr von Friesens motion om statsanställdas sjukvård.

Till Sveriges läkarförbund.

Från Sveriges läkarförbund har styrelsen för kommunikationsverkens läkares förening mottagit till yttrande en från medicinalstyrelsen remitterad motion avgiven i riksdagens andra kammare av herr von Friesen »om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet» (nr 14 1941).

När denna fråga förra gången remitterades för yttrande till föreningen, avstod föreningen från att lämna något principiellt uttalande med hänsyn till den korta remisstiden. Sedan dess har den nya verksläkarinstitutionen blivit genomförd och har praktiserats mer än ett år. En viss överblick över dess verkningar är sålunda möjlig, ehuru något definitivt omdöme om dess möjligheter inom de nya grupperna av verksanställda, som inbegripits i densamma, knappast ännu kan avges.

Inom kommunikationsverken har på verksledningarnas uttryckliga begäran institutionen fått fungera på i huvudsak samma sätt som förut, liksom inom statens järnvägar, som ej ingår i den nya ordningen.

Kommunikationsverkens läkares förening kan naturligtvis endast avge yttrande, baserat på de erfarenheter, som vunnits inom kommunikationsverken, och de slutsatser, vi kunna draga av egen mångårig tjänstgöring samt vårt klientels sätt att reagera på sjukvårdsformen i fråga.

Vi vilja framhålla den synpunkten, vilken hittills i diskussionen om dessa frågor ej tillräckligt beaktats, att verksläkarinstitutionen är en hävdvunnen form av läkarvård, som genom erfarenhet under många år, ömsesidiga anpassningar från statens, läkarnas och patienternas sida vunnit en form, som i stort sett måste anses vara för sitt ändamål tillfredsställande. Andra jämförbara institutioner äro provinsialläkarinstitutionen, sjukhusläkarinstitutionen, militärläkarna för att endast nämna några exempel. Ej heller inom dessa vårdformer, liksom i den fria läkarvården å den stora landsbygden i vårt land, finnes något fritt läkarval: Människorna äro hänvisade till vissa bestämda läkare och måste lita sig till dem och anpassa sig efter dem. Det som ger verksläkarinstitutionen inom kommunikationsverken sin särprägel är dels nödvändigheten att få snabbt besked om sjuklighetssiffran för dagen, stor garanti för pålitligt hälsotillstånd hos de anställda samt kontrollsynpunkten: statens behov av kontroll mot missbruk av sjukledigheter, fri läkarvård och medicin. Dessutom tillkomma viktiga lokalpräglade hygieniska uppgifter, som efter hand nyskapas och kunna lösas på ett tillfredsställande sätt, tack vare läkarnas intima kannedom om sitt klientel, dess behov och arbetsförhållanden. Detta gäller som sagt kommunikationsverken med dess säregna arbetsförhållanden. Om nyttan och nödvändigheten att

utsträcka denna vårdform till andra statens verk, är en sak, som ej tillkommer oss att fälla omdöme om, men bortfaller naturligtvis här en hel del av de synpunkter, som ovan anförts. Vi måste dock framhålla, att skall staten nu meddela fri läkarvård som en förmån, en sak, som i och för sig är diskutabel, måste någon hämsko finnas mot ohejdat missbruk och det har den gamla kommunikationsläkarinstitutionen visat sig vara.

För att tillfredsställa moderna krav på sjukvård ha de sista åren i huvudstaden både inom post-, telegrafverket och statens järnvägar moderna mottagningslokaler med sköterska och möjligheter till laborationer, enklare fysikalisk och kirurgisk behandling upprättats, varigenom inbesparingar ävenledes kunnat göras både av tid och penningar. De läkare, som de sista åren nyanstälts, hava även bakom sig en god och gedigen utbildning. Allt som har kunnat göras för att få sjukvården så gedigen som möjligt inom systemets ram, har alltså gjorts. I landsorten är det naturligt nog i allmänhet tjänsteläkarna, som ha sig anförtrott uppdraget att sköta de verksanställda, och vården blir här alltså ekvivalent med den vård, som beredes andra människor på orten.

Vi hava ej funnit att något utbrett missnöje med institutionen kan konstateras inom de verk, vi representera. Klientelet har i allmänhet lärt sig att värdesätta förmånen av att ha en bestämd läkare att vända sig till, vilken genom mångårig bekantskap med de anställda, deras konstitution, reaktions-sätt och olika sjukdomsformer har möjlighet att rätt bedöma de olika sjukdomsfallen. Härigenom inbesparas även en stor mängd utredningar och undersökningar, som skulle behöva utföras, om nya läkare ständigt skulle anlitas för varje nytt sjukdomsfall. Stor nytta har läkaren härvid även av sina år efter år förda journalanteckningar över sina patienter. Genom bestämmelserna om rättighet till specialistkonsultation skapas en stor trygghetsmarginal för både patient och läkare och det är vår uppfattning att inom våra verk, där klientelet vant sig vid att anlita och fått förtroende för sin verksläkare, kostnaderna för specialistvård ej behövt bliva allt för betungande för staten. Inom den nya institutionen, som inbegriper nya grupper av tjänstemän, som äro vana vid fritt läkarval, måste givetvis till att börja med stora anpassningssvårigheter uppstå och det är att förmoda att många patienter aldrig skola kunna komma att finna sig i att bli tvungna att anlita en viss bestämd läkare, om de under hela sin föregående tjänstetid varit vana vid att fritt välja bland en storstads många läkare. Dessa båda skillnader i inställningen till vårdformen ifråga markeras tydligt i yttrandet, som nyligen offentligen avgivits i ledande organ för de olika personalorganisationerna.

Om sålunda verksläkarinstitutionen genom ömsesidiga jämkningar från läkarnas sida i form av största möjliga tillmötesgående till patienternas önsknings under nödigt hänsynstagande till statens intressen samt från klientens sida uppoffrande av en del bekvämlighetssynpunkter, personliga smakriktningar och affektiva inställningar till läkaren, i det stora hela fungerar friktionsfritt, till heder både för läkare och klientel, måste vi nog anse att det fria läkarvalet rent principiellt sett på ett mera tillfredsställande sätt tillmötesgår patientens legitima intressen samt representerar en för läkaren värdigare form av vård av sjuka människor.

Hur det fria läkarvalet skall kunna förenas med de kontrollsynpunkter, som måste vara förknippade med ett statens organ, är svårt att föreställa sig. Det fria läkarvalet lämnar naturligtvis fritt spelrum för individens egna önsknings och trots sjukkasseinstitutionens bestämmelser om att endast en läkare anlitas vid varje sjukdomsfall, torde bra liten garanti mot missbruk av läkarförmånen, uttänjning av sjuktiden o. s. v. förefinnas. En förtroende-läkare kan omöjligt på samma sätt som en verksläkare utöva fortlöpande

kontroll över ledigheterna och erfarenheten visar att det just är de många, men kortvariga ledigheterna vid mera banala åkommor, som behöva den bästa kontrollen. Svårigheten att ordna kontrollen på ett tillfredsställande sätt utgör enligt vår åsikt den största svagheten i förslaget. Om man genom lämpliga löneavdrag vid sjukdom eller genom andra restriktiva åtgärder skapar en damm mot lusten att förlänga sjuktiden utöver rimliga gränser, hava vi ej något principiellt att invända mot användandet av sjukkasseeformen, vilken visat sig på ett gott sätt tillfredsställa både läkares och sjukas intressen; förutsatt att utvecklingen i vårt land fortgår utefter samma sunda linjer som hittills. I detta sammanhang kunna vi dock ej underlåta att peka på ett par detaljer, som sannolikt ej fullt beaktats av motionären. Enligt sjukkassee förordningen äger en person, som taxeras till inkomst- eller förmögenhet, överstigande 8,000 kronor, ej rätt att uppbära ersättning för sjukvård. Tillämpat på statstjänstemännen innebär detta att en ej föraktlig procent av de högre tjänstemännen ej skulle kunna inbegripas i förslaget, så vida ej förordningen ändrades på denna punkt. För det andra är det ju en känd sak att de fritt praktiserande läkarna ej äro bundna av taxan. Hur skola statstjänstemännen ersättas för de skillnader, som kunna uppstå mellan taxans arvoden och de i realiteten debiterade?

Vad den första punkten i förslaget beträffar, överensstämmer den helt med de åsikter, som hysas inom hela läkarkåren. Även om det kan vara svårt att rent statistiskt bevisa att ett slöseri med medicin föreligger, när kostnaden borteliminerats, så finnas dock så pass starka psykologiska och medicinska skäl för att denna förmån bortskaffas, att många ord ej behöva spillas på detta spörsmål.

Samma sak gäller i allmänhet den fysikaliska behandlingen, som naturligtvis i många fall är både nödvändig och nyttig, men där risken för missbruk, särskilt i fall av nervösa åkommor, visat sig vara påtaglig. Dock finnas en hel del sjukdomsformer inom den reumatoida gruppen (neuriter myalgier o. s. v.) vilka, ehuru ej yrkesskador i lagens mening, dock måste med en viss sannolikhet anses uppkommit genom viss tjänstgöring och ofta för sin vård fordra långvariga fysikaliska behandlingsserier. Att patienterna ensamma belastas med kostnaderna för denna vård, förefaller oss ej fullt rättvist. Det är alltså med en viss reservation, vi ansluta oss till det andra momentet i denna del av motionen.

Med stöd av vad ovan anförts, får kommunikationsverkens läkares förnings styrelse härmed göra följande uttalande:

1:o) Föreningens styrelse ansluter sig helt till uttalandet om att föreskrifterna om fria läkemedel endast omfatta de fall, då patienten ådragit sig sjukdom eller olycksfall genom arbete. Däremot måste föreningen ställa sig tveksam till slopandet av ersättning för fysikalisk behandling till dess att vissa former av sjukdomars karaktär av yrkesskada i lagens mening blivit närmare fastställda.

2:o) Föreningen ansluter sig till principen om fritt läkarval, men uttalar sin betänksamhet mot att en härdvunnen form av läkarvård, kommunikationsverksläkarinstitutionen, alltför brådstörtat överges till förmån för ett nytt, oprövat arrangemang. Mot frågans utredning ur alla synpunkter, även med tanke på anslutning till sjukkassee försäkringen, har styrelsen dock intet att invända.

Stockholm den 26 februari 1941.

Kommunikationsverkens läkares förnings styrelse:

Rob. E. Malmgren

ordf.

/Wilhelm Rasch
sekr.

Till Kungl. Medicinalstyrelsen.

Statsutskottets ordförande har utverkat Kungl. Maj:ts befallning till medicinalstyrelsen att från Sveriges läkarförbund och Svenska sjukkasseförbundet infordra utlåtande över en inom andra kammaren av herr B. von Friesen väckt motion om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet. I anledning av kungl. styrelsens anhållan till sjukkasseförbundet att inkomma med yttrande i ärendet får förbundets styrelse anföra följande.

I kungl. maj:ts proposition nr 263 till 1938 års riksdag med förslag till civilt avlöningsreglemente m. m. 5 kap. Sjukvård och begravningshjälp föreslogs bland annat fri läkar- och sjukhusvård samt fri medicin även för tjänstemän inom den civila förvaltningen. Förslaget antogs som bekant i huvudsak av nämnda års riksdag.

Då dessa frågor genom ovannämnda motion åter aktualiserats och desamma i utomordentligt hög grad intressera den erkända sjukkasserörelsen, vill styrelsen för Svenska sjukkasseförbundet, till vilket samtliga erkända sjukkassor med sina för närvarande cirka 1,500,000 medlemmar över 15 år äro anslutna, vartill komma cirka 500,000 sjukvårdsförsäkrade barn, till en början framföra de synpunkter, statsmakterna hade på dessa frågor år 1931 och som även vunno riksdagens gillande.

I § 22 förordningen om erkända sjukkassor säges, att sjukvårdsersättning skall utgivas vid varje sjukdom, som enligt läkares utsago kräver vård av läkare, vilken föreskrift innebär, att denna prestation är praktiskt taget obegränsad. Ersättningen härför skall motsvara två tredjedelar av det belopp, den sjuke utgivit för läkarvården enligt en av kungl. maj:t utfärdad taxa. I läkarvårdsersättningen ingår även två tredjedelar av kostnaden, i förekommande fall, för läkares resa till och från den sjuke. Det må i detta sammanhang även framhållas, att det icke är nödvändigt, att sjukdomen, för att medlemmen skall komma i åtnjutande av denna förmån, medför förlust eller nedsättning av arbetsförmågan.

Styrkes åter med läkarintyg, att vård å sjukvårdsanstalt är erforderlig, skall i stället för läkarvårdsersättning utgivas ersättning för den sjukens intagande och vård å dylik anstalt, som drives av staten, landsting eller kommun eller till vars drift statsbidrag utgår, eller å godkänt enskilt sjukhem, så ock för vård, som beredes den sjuke genom pensionsstyrelsens försorg. Kassans ersättningsplikt innefattar emellertid högst den ersättning, som skulle ha utgått för den sjukens intagande och vård å allmän sal å lasarett, drivet av det landsting eller den stad, inom vars område den sjuke är bosatt. Med denna begränsning innefattar sjukhusvårdsersättningen hela kostnaden för intagandet och vården.

Med tillsynsmyndighetens begivande kan erkänd sjukkassa dessutom meddela sjukvårdsersättning i större utsträckning än vad ovan sagts, till exempel läkemedel, bad, massage, sjukvård i hemmet, konvalescentvård i hemmet o. s. v., vilka utökade förmåner en del kassor redan infört.

Av vad här i korthet anförts, framgår, att de erkända sjukkassorna lämna sina medlemmar förmåner i form av sjukvårdsersättning, vilka tillfredsställa långt gående krav på läkar- och sjukhusvård. Det var därför med stor förvåning, man på sjukkassehåll mottog vad som föreslogs i ovannämnda proposition och riksdagens därpå grundade beslut.

Vad som i den nya lagstiftningen på sjukförsäkringens område år 1931 ansågs motsvara den moderna tidens krav på en god läkar- och sjukhusvård,

raserades alltså i viss mån av statsmakterna år 1938 genom att ställa statens tjänare i en särklass gentemot andra medborgare i berörda hänseende. Verksläkareinstitutionens införande omöjliggjorde för de i statens tjänst anställda att efter fritt val anlita den läkare, de helst vilja söka vid iråkad sjukdom. Nämnda institution har alltid förefallit förbundet att vara ett steg bakåt i utvecklingen och rimmar illa med den uppfattning, som numera omfattas av alla, nämligen att en sjuk människa skall ha rätt till fritt läkarval, vilken förmån av medlemmarna i de erkända sjukförsäkringskassorna är mycket uppskattad, ja, helt enkelt anses som omistlig tillgång.

Sjukförsäkringsförbundet vill även i detta sammanhang med några ord beröra frågan, huruvida kostnaderna för läkemedel skola bestridas av statsmedel.

Medicinalstyrelsen framhöll i sitt yttrande över här nämnd proposition, hurusom erfarenheten visat, att rätten till fria läkemedel lätt leder till ett överdrivet missbruk av vissa dylika medel och att därför denna rätt i många fall medför direkt hälsoskadliga verkningar. Denna uppfattning vill förbundsstyrelsen giva sin hela och fulla anslutning samtidigt som den kan meddela, att ingen erkänd sjukförsäkring bestrider samtliga kostnader för läkemedel åt sina medlemmar utan endast har möjlighet att efter tillsynsmyndighetens begivande få ersätta intill 50 procent av den verkliga kostnaden, en möjlighet som man för övrigt knappast använt sig av.

Vad nu beträffar den av herr B. von Friesen till årets riksdag i andra kammaren väckta motionen om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet, anser Sjukförsäkringsförbundet sig i stort sett kunna understryka de synpunkter, motionären framfört, vilket av förbundet utvecklats i det föregående.

De i motionen anförda erfarenheterna av verksläkareinstitutionen samt de statsanställdas missnöje med densamma äro för förbundet kända. Likaså är motionärens uppfattning om att det måste anses vara oriktigt, att de statsanställda skola ställas i en särklass i full överensstämmelse med inställningen inom samtliga erkända sjukförsäkringskassor till denna fråga.

Beträffande det i motionen framförda förslaget, att de statsanställda skola kunna erhålla läkemedel, bad, massage, elektricitet och hetluftsbehandling men endast, då fråga är om sjukdom eller olycksfall genom tjänsten, anser förbundet, att detta spörsmål bör ses ur synpunkten, huruvida staten vill påtaga sig härmed förenade kostnader.

I motionen framhålles vidare den uppfattningen, att en verksläkare icke bör få meddela sjukvård. Förbundet är av den meningen att verksläkareinstitutionen, såsom också tidigare framhållits, icke kan försvaras med den motivering, som gavs vid dess tillskapande. Anställandet av verksläkare vore berättigat bland annat av det skälet, att institutionen vore en oundgänglig förutsättning för att sjukvårdsförmånen icke komme att missbrukas samt för vinnande av nödig kontroll över tjänstemännens sjukledigheter. Sjukförsäkringsförbundets styrelse kan för sin del icke finna den anförda motiveringen bärande, så mycket mer som all erfarenhet såväl i vårt land som i utlandet talar för nyttan och nödvändigheten av ett fritt läkarval. Därest, såsom i här berörda motion föreslås, de statsanställda tillförsäkrades läkarvård genom de erkända sjukförsäkringskassornas förmedling, vunnas på ett minst lika effektivt sätt garantier för att nödig kontroll verkställdes. I det avseendet vill förbundet hänvisa till den kontroll av sjukanmälda medlemmar, som bedrivs i de erkända sjukförsäkringskassorna, vilken kassorna visat sig kunna fullgöra på ett både tillfredsställande och humanant sätt utan att någons rätt trädas för nära.

Under hänvisning till det anförda vill Svenska sjukförsäkringsförbundet på det livligaste instämma i det av motionären gjorda yrkandet, att skyndsamt ut-

redning måtte verkställas rörande rätten till fritt läkarval för statsanställda i likhet med vad fallet är för medlemmarna i de erkända sjukförsäkringarna.

Stockholm den 28 februari 1941.

Vördsamt

Å styrelsen för Svenska sjukförsäkringsförbundets vägnar:

Knut Anderson.

/Erik Olof Wiklund.
